

УДК 37.091.33:373.2:808.545

Компетентнісний підхід у розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку на уроках позакласного читання

Галина ПІДЛУЖНА,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри лінгвометодики та культури фахової мови Житомирського державного університету імені Івана Франка,
ORCID ID 0000-0002-6853-3204

У статті йдеться про розвиток емоційної сфери здобувачів початкової освіти у форматі уроків позакласного читання. Розкрито проблему застосування компетентнісного підходу в формуванні читацької самостійності. порушено питання про важливість удосконалення структури й змісту уроків позакласного читання. Доведено необхідність використання на таких уроках методів і прийомів, спрямованих на посилення емоційного стану учнів молодшого шкільного віку, що ґрунтуються на засадах компетентнісного підходу. Обґрунтовано доцільність використання на уроках позакласного читання комплексу вправ, спрямованих на розвиток емоційної сфери учнів початкових класів; з'ясовано їх зміст та місце в структурі уроків.

Ключові слова: компетентнісний підхід, емоційна сфера, учні молодшого шкільного віку, позакласне читання.

Постановка проблеми. Одним із важливих компонентів щодо розвитку особистості є її емоційність. Сьогодні стає дедалі очевидним, що без оволодіння молодим поколінням емоційною культурою поведінки не можна побудувати демократичне, гуманне суспільство. Відомо, що розвиток емоційної сфери людини здійснюється протягом усього життя, але саме молодший шкільний вік є сензитивним періодом для емоційного розвитку особистості [1, с. 20–22].

Необхідність цілеспрямованого розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку актуалізовано у державних документах. Аналіз Державного стандарту початкової освіти (2018 р.) та нових типових навчальних програм дає підстави зробити

висновок, що в системі початкової освіти одним із основних навчальних предметів є літературне читання – складова мовно-літературної освітньої галузі. У процесі навчання відбувається становлення читача, здатного до самостійної читацької, творчої діяльності; здійснюється його мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток, формуються морально-естетичні уявлення й поняття, збагачується емоційно-чуттєвий досвід [1, с. 44; с. 192]. На основі змісту та ідейної спрямованості художнього слова під керівництвом педагога учні пізнають елементи емоційної культури, засвоюють найважливіші загальнолюдські цінності й норми поведінки в суспільстві. Отже, одне з першочергових завдань учителя – виховання у здобувачів початкової освіти повноцінного емоційного сприйняття художньої літератури.

Аналіз актуальних наукових досліджень і публікацій. Проблеми розвитку емоційності особистості знайшли теоретичне обґрунтування в працях відомих психологів Б. Ананьєва, Л. Божович, Л. Виготського, Б. Додонова, П. Якобсона. Дослідженням емоційної сфери школярів у різні історичні періоди займалися зарубіжні вчені К. Бюлер, Ф. Гудінаф, Я. Коменський, А. Прихожан, О. Запорожець. Значену проблему розглядали у наукових працях вітчизняні вчені і педагоги Г. Ващенко, О. Духнович, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.

У цьому контексті актуальними є теоретичні розробки й практичний досвід сучасних науковців і педагогів, які досліджують різні аспекти проблеми розвитку емоційної сфери учнів. Зокрема, емоційно-ціннісну складову в процесі вивчення предметів мовно-літературного циклу в початкових класах розглянула О. Вашуленко. Проблеми виховання емоційної культури учнів засобами інтегрованого вивчення предметів мовно-літературного циклу та музики проаналізовано в працях Т. Дорошенко. Дослідженням питання емоційно-чуттєвої сфери як компонента валеологічної культури зростаючого покоління присвячено праці А. Дзундзи, В. Літвінкової, Є. Пранової та ін. [3–5].

Однак аналіз наукових праць засвідчує, що особливості розвитку емоційної сфери учнів початкової школи на уроках літературного читання досліджено ще не повною мірою. Крім того, результати вивчення педагогічного досвіду також показують, що в практичній діяльності на уроках літературного читання вчителі недостатньо використовують сучасні методи та прийоми навчання, які сприяють розвитку емоційної сфери учнів. Особливої уваги потребує реалізація компетентнісного підходу до літературної освіти здобувачів початкової освіти. Це зумовлює необхідність подальшого вивчення зазначеної проблеми в теоретичній та практичній площинах. Отже, актуальність та соціальна значущість окресленої проблеми є передумовою визначення теми дослідження.

Мета статті – розглянути окремі лінгвометодичні аспекти розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку у форматі уроків позакласного читання на засадах компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу. Перший етап нашого дослідження передбачав вивчення психолого-педагогічної та науково-методичної літератури за обраною темою з метою з'ясування сутності ключових понять: «емоція», «емоційна сфера», «компетентність», «емоційна компетентність», «читацька компетентність», «компетентнісний підхід».

Аналіз наукових праць психологів О. Атемасової, О. Бреусенко-Кузнецова, О. Винославської, В. Зликова, Т. Кириленко, Л. Клочек, О. Хомської та інших [1; 2; 6–8] дав можливість виокремити основні положення й зробити такі узагальнення:

1) *емоція* – переживання людиною свого ставлення до дійсності, до особистого й навколишнього життя; душевне переживання, почуття людини. *Читацькі емоції* – це чуттєвий відгук читача, його переживання, які постають під час сприймання літературного твору;

2) *емоційна сфера* – сукупність емоційних процесів, станів та властивостей особистості, які беруть участь у її самоствердженні, визначенні життєвого шляху.

Щодо понять «компетенція» та «компетентність» у сучасній науково-педагогічній і довідковій літературі подано багато визначень, які часто різняться між собою. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови *компетенцію* розглянуто як добру обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи. *Компетентність*, за цим же джерелом, – поінформованість, обізнаність, авторитетність [9; с. 560]. Крім того, компетентність характеризується як «здібність особистості», «особистісна якість чи сукупність особистісних якостей» тощо [10, с. 46–50]. У своїх дослідженнях ми керувались такими визначеннями цих понять: «Компетенція – це суспільна норма, вимога, яка включає знання, уміння, навички, способи діяльності, певний досвід». Компетенція сама по собі не є характеристикою особистості.

Нею вона стає під час засвоєння та рефлексії, перетворюючись на компетентність. *Компетентність* – це здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності, власний досвід у нестандартних ситуаціях з метою розв'язання певних життєво важливих проблем. Компетентність є особистісним утворенням, яке виявляється в процесі активних самостійних дій людини [11, с. 49].

Наприкінці ХХ століття в науковий обіг введено поняття «емоційна компетентність» (Д. Гоулман, К. Саарні). У концепціях відомих зарубіжних психологів емоційну компетентність розглядають як здатність усвідомлювати й визнавати власні почуття, а також почуття інших людей для самомотивації та управління власними емоціями й у стосунках з іншими. Складовими емоційної компетентності є: 1) розуміння своїх почуттів; 2) саморегуляція; 3) мотивація; 4) емпатія; 5) соціальні навички [12; 13].

Керуючись зазначеними науковими положеннями, формування емоційної компетентності учнів початкової школи вбачаємо в розвитку навичок усвідомлення ними власних емоцій та емоцій іншої людини, у формуванні вмінь керувати своїми емоціями й емоціями інших людей.

На уроках літературного читання, у тому числі й позакласного, формується *читацька компетентність*, що є особистісно-діяльним інтегрованим результатом взаємодії знань, умінь, навичок та ціннісних ставлень учнів, які набуваються у процесі реалізації всіх змістових ліній навчання.

Поняття «підхід» у науковій літературі також трактується по-різному: в одних теоретичних положеннях – з позиції об'єкта, що досліджується, в інших – з погляду загальної стратегії діяльності. У результаті сутність цього поняття розкривається або шляхом розуміння його як погляду, сукупності принципів, які визначають мету і зміст роботи, або як пізнавального засобу, методу, інструменту пізнання та способу перетворення дійсності [10, с. 46]. На основі аналізу науково-методичних праць ми зробили таке узагальнення: *компетентнісний підхід* базується на компетенціях, передбачає формування в учнів здатності вирішувати важливі практичні завдання та спрямований на виховання особистості в цілому. З огляду на зазначене, *компетентнісний підхід до розвитку емоційної сфери* учнів молодшого шкільного віку на уроках позакласного читання вбачаємо в збагаченні їхнього емоційно-чуттєвого досвіду з метою формування вмінь вибудовувати гуманні, конструктивні стосунки з іншими людьми й досягати успіху в житті.

З'ясування сутності ключових понять та узагальнення основних теоретичних положень за визначеною темою дозволили перейти до наступного етапу дослідження – проведення педагогічного експерименту з метою з'ясування емоційного стану учнів молодшого шкільного віку.

Організацію та проведення педагогічного експерименту здійснювали на базі закладів загальної середньої освіти м. Житомира. У дослідженні брали

участь 62 учні 4-х класів та 10 учителів початкової школи. Під час проведення констатувального етапу експерименту ми мали на меті з'ясувати:

– чи вбачають учителі залежність результативності уроків позакласного читання від емоційності самого педагога та емоційності школярів;

– чи використовують педагоги на уроках позакласного читання методи та прийоми, спрямовані на розвиток емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку;

– які базові емоції переважають в учнів молодшого шкільного віку на уроках позакласного читання.

Відповідно до зазначеної мети було використано такі *методи* дослідження:

– опитування вчителів початкових класів щодо розуміння ними важливості розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку та використання ними на уроках літературного читання методів і прийомів емоційного стимулювання навчально-пізнавальної діяльності дітей;

– анкетування учнів 4-х класів з метою виявлення їхнього емоційного стану в конкретний період навчання;

– спостереження за освітнім процесом на уроках позакласного читання в 4-х класах.

За результатами анкетування було виявлено, що всі 10 опитаних учителів відчувають емоційний стан учнів та можуть за зовнішніми ознаками (міміка, інтонація, вираз обличчя, голос) визначити їхній настрій. Крім того, всі опитані педагоги вважають, що емоційний стан учителя та учнів впливає на результативність уроків позакласного читання. Однак лише п'ять (50%) опитаних учителів частково ознайомлені з методами та прийомами, що сприяють розвитку емоційної сфери дітей. При цьому тільки троє педагогів використовують їх систематично. Значимо, що результати опитування було також підтверджено показниками, одержаними під час відвідування уроків позакласного читання в 4-х класах.

Отже, кількісний та якісний аналіз показників опитування вчителів початкових класів і спостереження за освітнім процесом дали нам змогу констатувати, що проблема розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку ще не набула для більшості педагогів важливого значення й вони не повною мірою готові до розв'язання цієї проблеми.

Наступним кроком нашого дослідження стало вивчення стану розвитку емоційної сфери учнів. Для цього ми використали методику диференціальних емоцій К. Ізарда, що базується на фундаментальних емоціях, взятих за основу у визначенні критеріїв рівня сформованості емоційної сфери [15, с. 119–121]. Зауважимо, що обрану методику ми дещо адаптували з урахуванням особливостей уроків позакласного читання в початковій школі. Зокрема, із 10 фундаментальних позитивних і негативних емоцій, визначених відомим американським психологом, особливу увагу ми звертали лише на вісім, які є характерними для вияву на

уроках позакласного читання (цікавість, здивування, радість, провина, сором, страх, відраза, гнів).

Кількісний та якісний аналіз анкет 62 учнів 4-А та 4-Б класів дав підстави для висновку, що домінують емоціями дітей на уроках позакласного читання є інтерес (43%) та подив (35%), і це є досить позитивним фактом. Проте істотними негативними емоціями у відсотковому відношенні стали страх (23%), провина (22%) і сором (18%). Це означало, що частина учнів не отримувала задоволення від освітнього процесу на уроках позакласного читання, діти відчували себе розгубленими, невпевненими. Зрозуміло, що ці емоції не сприяли налаштуванню учнів на ефективну читацьку творчу діяльність.

Проаналізувавши та узагальнивши показники щодо переважаючих емоцій на уроках позакласного читання, на констатувальному етапі експерименту ми дійшли таких висновків:

– на уроках провідними емоціями в дітей є радість та інтерес, що вважаємо позитивним явищем;

– такі емоції, як страх, невпевненість є досить поширеними на уроках позакласного читання, що вкрай негативно впливає на пізнавальну активність учнів, їхню творчу читацьку діяльність.

Отже, результати констатувального етапу експерименту дали підстави для висновку про необхідність удосконалення педагогічних умов розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку. З'ясуємо окремі важливі лінгвометодичні аспекти вирішення зазначеної проблеми.

На основі розглянутих науково-методичних положень, що стосуються уроків позакласного читання в сучасній початковій школі, та вивчення передового педагогічного досвіду ми дійшли висновку, що провідну роль у вирішенні проблеми розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку відіграють такі компоненти: а) удосконалення структури й змісту уроків позакласного читання з метою посилення їхньої емоційної складової; б) цілеспрямована підготовка вчителя до проведення уроків позакласного читання у світлі сучасних вимог. Розглянемо окремі педагогічні умови реалізації змісту першого компонента.

Традиційно структура уроків позакласного читання на основному етапі (3–4 класи) має такі структурні елементи: 1) робота з виставкою прочитаних дітьми книжок; 2) обмін читацьким досвідом, розширення інтересів учнів; 3) доповнення, розширення читацького досвіду дітей; 4) завдання додому. З метою підвищення рівня емоційності такого заняття вважаємо за доцільне на його початку ввести етап з орієнтовною назвою «Створення сприятливого емоційного мікроклімату». Цей етап за своїм змістом може бути близьким до ранкових зустрічей у Новій українській школі. Основне його завдання – викликати позитивні емоції в дітей, налаштувати їх на творчу читацьку діяльність.

Крім цього, на нашу думку, необхідно посилити емоційну складову етапу «Обмін читацьким досвідом, розширення інтересів школярів». Важливим

фактором успішної реалізації компетентнісного підходу до розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку є добір ефективних методів і прийомів навчально-виховної діяльності. Зокрема, компетентнісно зорієнтовані уроки позакласного читання вимагають застосування таких методів, які передбачають активну діяльність учнів. До них належать: *продуктивні* (вивчений мовний матеріал застосовується в мовленнєвій практиці); *евристичні* або *частково пошукові* (окремі елементи нових знань учень знаходить завдяки розв'язанню пізнавальних завдань); *проблемні* (учні усвідомлюють проблему й знаходять шляхи її вирішення). Як засвідчив аналіз науково-методичної літератури та передовий педагогічний досвід, вимогам компетентнісно орієнтованого навчання найбільше відповідають *інтерактивні методи*, що передбачають активну співпрацю учнів на уроці («Мікрофон», «Мозковий штурм», «Навчаючи – вчуся», «Ажурна пилка», «Кейс-метод», «Дерево рішень» та ін.). Під час використання зазначених методів варто пам'ятати, що основу творчої читацької діяльності учнів становить взаємодія інтересу й радості, тому в процесі їхньої співпраці важливо створювати позитивне емоційне тло.

Добираючи комплекс емоційно збагачених вправ для уроків позакласного читання, необхідно передбачити роботу над словом (лексичні вправи), реченням (граматичні вправи), текстом (текстотворчі вправи). При цьому важливо застосувати *системний підхід*, який полягає в тому, що вправи мають визначатися послідовно, на основі принципу наступності й становити собою цілісну сукупність взаємопов'язаних і взаємозумовлених елементів. Крім того, вправи мають бути *компетентнісно спрямованими*, тобто передбачати розвиток в учнів таких особистісних якостей, які допомогли б їм самореалізуватись у майбутньому житті. Такі вправи мають моделювати життєву ситуацію, будуватися на актуальному для учнів матеріалі.

Наведемо окремі зразки навчально-методичних матеріалів для використання на різних етапах уроків позакласного читання в сучасній початковій школі з метою розвитку емоційної сфери дітей.

«Побажання». Діти стають у коло й по черзі (за годинниковою стрілкою) висловлюють один одному побажання, що стосуються майбутнього заняття.

«Привітна долонька». Діти кладуть свою долоньку на аркуш паперу, обводять її. Потім на контурному зображенні пишуть побажання сусідові по парті й дарують один одному. При цьому учні не забувають висловити вдячність за подарунок.

«Відгадай емоцію». Дітям пропонують картки, на яких зображено різні емоційні стани. Один з учасників гри, обравши певну картку, має зобразити відповідну емоцію за допомогою пантоміми, а інші гравці – відгадати її. Той, хто відгадав емоцію, обирає наступну картку.

Дискусія «Для чого потрібно читати книги?». Цей метод сприяє формуванню в дітей умінь

будувати гуманні, конструктивні стосунки з іншими. Проведення дискусії необхідно починати з постановки конкретного дискусійного запитання. Не варто ставити запитання на з'ясування, хто правий, а хто – ні в тій чи іншій ситуації. Усі висловлювання учнів мають право на існування, але стосуватися обговорюваної теми. У 3–4-х класах до активного словникового запасу дітей вводять фрази, що часто вживаються в ході дискусій: «Я готовий із цим погодитися»; «Мені близькі ці думки»; «Я поділяю точку зору»; «Моя думка збігається»; «Я дозволю собі не погодитися з тобою»; «Я дотримуюсь іншої думки»; «Я з вами частково згоден» тощо. На початковому етапі проведення дискусій доцільно запропонувати дітям користування картками-опорами, на яких записано фрази.

«Кейс-метод» (метод випадків і ситуацій). Метод сприяє розвитку вмінь керувати своїми емоціями під час спілкування. Дітей розподіляють на групи по 4–6 осіб, кожна з яких одержує в конверті завдання (запитання) проблемного характеру, яке потрібно вирішити за певний проміжок часу в ході спільної діяльності. Завдання має бути пов'язане з темою уроку, може передбачати як усну, так і письмову роботу. Наприкінці спікери груп репрезентують результати своєї діяльності, після чого підбивають підсумки роботи учнів. До прикладу, тема уроку позакласного читання «Похвала книгам!» може передбачати запитання на зразок: «Як швидко знайти необхідну книжку в бібліотеці?», «Як правильно «полікувати» пошкоджену книжку?» тощо. Завдання можуть бути як однаковими для всіх груп, так і різними.

«Квітка емоцій». На пелюстках зображеної квітки записано види робіт на уроці. Наприкінці заняття діти прикріплюють метеликів на ту пелюстку, на якій записано вид роботи, що найбільше сподобався.

Крім того, ми рекомендуємо вчителям застосовувати на уроках позакласного читання в 3–4-х класах такі прийоми: пропонувати дітям прочитати певний фрагмент літературного твору з відповідною емоцією (весело, сумно, сердито, здивовано, замріяно) з опорою на «мімічні портрети»; визначити емоційне забарвлення різних фрагментів твору, позмагатися у виразному їх читанні; проводити з дітьми бесіди про значення емоцій у житті літературних героїв; частіше практикувати інсценізацію фрагментів художніх творів; здійснювати характеристику емоційної сфери літературних героїв за допомогою добору емоційно забарвлених прикметників та ін.

Уміння емоційно висловлюватися про художні образи й картини є важливим читацьким умінням. Без цього неможливе повноцінне сприймання та інтерпретація художнього тексту. З метою розвитку мовлення учнів радимо на уроках позакласного читання запропонувати на початковому етапі користуватися спеціальними картками-опорами, на яких подано слова: *радість, захоплення, замилювання, зачарування, здивування, бадьорість,*

життєрадісність, віра, любов, гордість, ніжність, лагідність; смуток, жаль, гнів, сором, біль, страх, співчуття, обурення, розчарування, зневага. Це збагатить словниковий запас учнів, допоможе їм висловлювати свої емоції, викликані художнім твором.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, на основі зазначеного можемо констатувати:

– без розвитку в учнів емоційної культури, без переживань, схвильованості не може бути справжнього виховання засобами мистецтва слова;

– сенс розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку полягає в тому, щоб формувати в них уміння вибудовувати гуманні, конструктивні стосунки з іншими людьми й досягати успіху в своєму житті.

Для розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку на уроках позакласного читання необхідно забезпечити практичну реалізацію таких складових:

- удосконалення структури й змісту уроків позакласного читання з метою посилення їхньої емоційної складової;

- цілеспрямована підготовка вчителя до проведення уроків позакласного читання відповідно до сучасних вимог.

Проведене дослідження не вирішує проблему розвитку емоційної сфери учнів молодшого шкільного віку на уроках позакласного читання в цілому. Подальшого дослідження потребують такі її аспекти, як вплив творів різних жанрів на емоційний стан дитини; роль інтегрованих занять у процесі розвитку емоційної сфери учнів та ін.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти. *Типові освітні програми для закладів загальної середньої освіти: 1–2 та 3–4 класи*. Київ: Світоч, 2019. С. 4–33.

2. Проблеми розвитку та корекція емоційної сфери молодшого школяра / за заг. ред. О. А. Атемасової. Харків: Ранок, 2010. 176 с.

3. Вашуленко О. Емоційно-ціннісна складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра. *Початкова школа*. 2013. №1. С. 13–17.

4. Дорошенко Т. В. Виховання емоційної культури школярів засобами інтегрованого вивчення предметів мовно-літературного циклу та музики. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/7707/>.

5. Дзундза А. І., Літвінова В. Ю., Пранова Є. В. Емоційно-почуттєва сфера як компонент валеологічної культури підростаючого покоління. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2014. Вип. 4. С. 85–90.

6. Винославська О. В., Бреусенко-Кузнецов О. А., Зливков В. Л., Апішева А. Ш., Васильєва О. С. Психологія: навч. посіб. / за наук. ред. О. В. Винославської. Київ: Лінкос, 2005. 351 с.

7. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: навч. посіб. Київ: Либідь, 2007. 256 с.

8. Хомская Е. Д. Нейропсихология эмоции: гипотезы и факты. *Вопросы психологии*. 2002. №4. С. 50–61.

9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2009. 1736 с.

10. Байбара Т. Компетентнісний підхід в початковій ланці освіти: теоретичний аспект. *Початкова школа*. 2010. №8. С. 46–50.

11. Пономарьова К. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови. *Початкова школа*. 2010. №12. С. 49–52.

12. Goleman D. Emotional intelligence. N.-Y., 1995. 512 p.

13. Saarni C. The development of emotional competence. N.-Y., 1990. 512 p.

14. Изард К. Э. Психология эмоций. Санкт-Петербург: Питер, 2012. 464 с.

References

1. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity [The national standard of primary education]. *Typovi osvichni prohramy dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity: 1–2 ta 3–4 klasy*. (2019). Kyiv : Svitoch, pp. 4–33 [in Ukrainian].

2. Atemasov O. A. (Eds.) (2010). *Problemy rozvytku ta korektsiia emotsiinoї sfery molodshoho shkoliara* [Problems of development and correction of primary school pupils' emotional sphere]. Kharkiv: Ranok, 176 p. [in Ukrainian].

3. Vashulenko O. (2013). *Emotsiino-tsinnisna skladova u strukturі chytatskoi kompetentnosti molodshoho shkoliara* [An emotional and axiological constituent in the structure of primary school pupils reading skills]. *Pochatkova shkola*. №1, pp. 13–17 [in Ukrainian].

4. Doroshenko T. V. *Vykhovannia emotsiinoї kultury shkoliariv zasobamy intehrovanoho vyvchennia predmetiv movno-literaturnoho tsyklu ta muzyky* [The development of pupils' emotional culture by means of integrated studying literature, language and music]. URL : <http://studentam.net.ua/content/view/7707/> [in Ukrainian].

5. Dzundza A. I., Litvinova V. Yu. and Pranova Ye. V. (2014). *Emotsiino-pochuttieva sfera yak komponent valeolohichnoi kultury pidrostaiuchoho pokolinnia* [The emotional and sensible sphere as a component of growing generation valeology culture]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*. Vyp. 4, pp. 85–90 [in Ukrainian].

6. Vynoslavskia O. V., Breusenko-Kuznietsov O. A., Zlyvkov V. L., Apisheva A. Sh. and Vasyliieva O. S. (2005). *Psykhologhiia : navch. posib*. [Psychology: a tutorial] / za nauk. red. O. V. Vynoslavskoi. Kyiv : Linkos, 351 p. [in Ukrainian].

7. Kyrylenko T. S. (2007). *Psykhologhiia: emotsiina sfera osobystosti: navch. posib* [Psychology: the emotional sphere of a person: a tutorial]. Kyiv: Lybid, 256 p. [in Ukrainian].

8. Khomskaia E. D. (2002). *Neiropsykhologhiya emotsyy: hipotezy i fakty* [Neuropsychology of emotions: hypothesis and facts]. *Voprosy psykhologhiy*. №4, pp. 50–60 [in Russian].

9. Busel V. T. (Eds.) (2009). *Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [The big explanatory

dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv: Irpin : Perun, 1736 p. [in Ukrainian].

10. Baibara T. (2010). Kompetentnisnyi pidkhid v pochatkovii lantsi osvity: teoretychnyi aspekt [The competence approach in primary education: a theoretical aspect]. *Pochatkova shkola*. № 8, pp. 46–50 [in Ukrainian].

11. Ponomarova K. (2010). Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu v navchanni molodshykh shkoliariv ukrainskoi movy [An implementation of the competence approach in teaching Ukrainian to primary school pupils]. *Pochatkova shkola*. №12, pp. 49–52 [in Ukrainian].

12. Goleman D. (1995). *Emotional intelligence*. N.-Y. 512 p.

13. Saarni C. (1990). *The development of emotional competence*. N.-Y. 512 p.

14. Yzard K. Э. (2012). *Psikhohohyia emotsyi* [Psychology of emotions]. Sankt-Peterburh : Pyter, 464 p. [in Russian].

Н. PIDLUZHNA

Competence-based approach to the development of the primary school students' emotional sphere during the extracurricular reading lessons

The article deals with the development of the emotional sphere of children obtaining primary education within the context of extracurricular reading lessons. Basing on the analysis of the scientific literature the author has clarified the content of the following key notions: «emotional sphere», «competence», «competence-based approach», «emotional competence», «reading competence» etc. The methodology and the outcomes of the pedagogical experiment conducted in order to determine the level of the primary school students' emotional sphere development at the present stage are described. It was concluded that the pedagogical conditions for the development of the primary school students' emotional sphere shall be improved. Several important linguomethodological aspects of the solution for the abovementioned problem were singled out. For instance, the paper raises the issue of the necessity to improve the extracurricular reading lessons structure and content. It was argued that modern methods and techniques should be implemented during these lessons; moreover, templates of the exercises aimed at improvement of the primary school students' emotional state by the means of the competence-based approach were developed. The research proved that the essence of the development of the primary school students' emotional sphere lies in developing their abilities to build healthy and constructive relationships with other people and lead a successful life. In order to develop students' emotional sphere within the frame of the extracurricular reading lessons it is important to ensure practical implementation of such integral elements as systematicity and consistency in psychological and pedagogical work with children; usage of modern teaching methods and techniques on the basis of the competence-based approach. The author has determined the perspectives of the scientific research under the abovementioned topic and correlated them with the aim of modern primary education.

Keynotions: competence-based approach, emotional sphere, primary school students, extracurricular reading.

Підбито підсумки фінального етапу XIX Всеукраїнських учнівських Інтернет-олімпіад

Упродовж 21–23 грудня ц.р. в Одесі було проведено фінальний етап Інтернет-олімпіад серед юних математиків, фізиків, хіміків, біологів, географів та економістів. Всі учасники гідно подолали непростий шлях до фіналу. Боротьба за перемогу була напруженою, однак цікавою. Випробування ще більше загартували учасників, наповнили їхнє життя позитивом, дали змогу набути новий досвід та нових друзів.

Після завершення змагань фахові журі визначили переможців із кожного предмета. Дипломами I ступеня нагороджено 11 учасників, дипломами II ступеня – 17 учасників і дипломами III ступеня – 23 учасника. Крім дипломів усі переможці отримали подарунки.

Фінальні змагання юних обдарувань пройшли яскраво та емоційно. Учасникам учнівських Інтернет-олімпіад було запропоновано культурну програму – відвідування Вірменського культурного центру імені Л. Х. Калустяна та екскурсію до Одеського Національного Академічного театру Опери та Балету.

За інф. веб-сайту
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

